

„...Slibuji věrnost Československé socialistické republice...“

Na Svobodu nám nesahejte! To byl náš nejlepší prezident! Tak v očekávání pátého dílu našeho seriálu Prezidenti reagují zejména starší čtenáři.

■ Lenka Kopčáková

Dnes představujeme našeho krajana Ludvíka Svobodu. V pořadí sedmý prezident Československa setrval v úřadu 7 let a 59 dní.

Bylo „pražské jaro“ roku 1968 a v lidech rostla naděje v demokratický rozvoj naší země. Po březnové abdikaci prezidenta Antonína Novotného byl novou hlavou státu zvolen tehdy 72letý Ludvík Svoboda. Byl volen tajně a neaklamací, jako tomu bývalo u jeho tří komunistických předchůdců.

Noblesní bělovlasý muž s rovnými zády i ctí vojáka prošel v životě mnoha tragickými situacemi bojišť obou světových válek. Dodnes patří k velkým postavám našich dějin.

Přípravy okupace Československa v srpnu 1968 se odehrávaly za jeho zády a prezident byl šokován ozbrojeným zásahem. Třikrát z rádia vyzýval Čechoslováky ke klidu. V životě už viděl mnoho prolité krve a s vědomím půlmilionové okupační armády v Československu se obával masakru. Odvážně se pak vydal do Moskvy pro naši unesenou vládu.

Mnoho faktů včetně dobových videí z éry Ludvíka Svobody najdeme např. na webech Společnosti Ludvíka Svobody, www.ludviksvoboda.cz či na stránkách Základní školy L. Svobody v Rudíkově ap. My čerpáme i z knihy Vladimíra Lišky Prezidenti.

Seriál o našich prezidentech, V. díl Ludvík Svoboda

Rodák z Vysočiny

Ludvík Svoboda se narodil do selského rodu 25. 11. 1895 v Hroznatíně na Třebíčsku. Na Zemské hospodářské škole ve Velkém Meziříčí vystudoval agronomii a praxi vykonal v rakouském vinařství.

V roce 1915 byl odveden do rakousko-uherské armády, dostal se na ruskou frontu. V září 1916 přešel do zajetí a přihlásil se do čs. legií. Zúčastnil se bojů u Zborova, Bachmače a o sibiřskou magistrálu proti bolševické Rudé armádě.

V roce 1919 absolvoval kurz důstojnické školy a do vlasti se vrátil lodním transportem přes Japonsko a USA. Vstoupil do nově se tvořící čs. armády v Kroměříži. Zde se oženil s Irenou Stratilovou. Měli syna Miroslava (*1924) a dceru Zoe (*1925).

Osm let sloužil v Užhorodě na Podkarpatské Rusi. Složil státní zkoušku z maďarštiny a vyučoval jazyk na Vojenské akademii v Hranicích, pak již jako podplukovník sloužil v Kroměříži.

Se Svobodou za svobodu

Po okupaci ČSR Ludvík Svoboda

PREZIDENT Ludvík Svoboda na žďárském náměstí.

Foto: archiv Regionálního muzea

organizoval v rámci Obrany národa vojenský odboj na východní Moravě a v Polsku. Po napadení Polska v září 1939 převedl své vojáky na území Rudé armády. V Buzuluku od konce roku 1941 organizoval vytvoření samostatného čs. polního praporu. Z něho vzniknul 1. československý armádní sbor, ve kterém sloužilo až 60 tisíc mužů a žen. Po 500 letech se po vzoru husitů objevily v našem vojsku ženy. Armáda první republiky s nimi nepočítala, ale válka změnila situaci.

Hlásily se zejména rasově a politicky ohrožené emigrantky. Starší sloužily v kuchyni, dílnách a skladech, mladší ženy prošly tvrdým bojovým výcvikem a kurzy pro odstřelovače, spojaře i zdravotními kurzy. Svoboda se snažil ženy chránit, ale samy se hlásily do první linie.

Jak později zavzpomínala diplomovaná sestra mjr. Danuta Drnková, na bojišti našla svoji lásku. A po válce šel generál Svoboda jejich prvorozenému za kmotra.

Pod Svobodovým velením bojovali čs. vojáci u Sokolova (březen 1943), při osvobození Kyjeva (listopad 1943). Od 11. 9. 1944 Ludvík Svoboda vedl čs. vojáky v bojích karpatsko-dukelské operace na pomoc Slovenskému národnímu povstání a při osvobozování území Slovenska. Jeho lidé věřili, že jdou se Svobodou za svobodu a 1. čs. armádní sbor osvobozoval Ostravu, východní Moravu a skupina tanků byla vyslána na pomoc povstalecké Praze.

Hrdinství rodiny

Manželka Irena zatím doma organizovala odchod čs. důstojníků do exilu, ukrývala naše parašutisty i vysíláčku. Do odboje se zapojily obě jejich děti a další příbuzní.

Teprve 17letého Miroslava zatkl

gestapo a v roce 1942 zahynul v Mauthausenu. To se však Svoboda dozvěděl až později. Nacisté věznili 15 členů širší rodiny, zavraždili matku a bratry manželky.

Ireně Svobodové s dcerou se podařilo uniknout a až do konce války se skrývaly. Azyl jim poskytla např. i rodina faráře ze Zámku Žďáru P. Josefa Krchňavého († 2012).

Ministr národní obrany

Do ČSR se arm. gen. Svoboda vrátil coby nepolitický ministr národní obrany a národ jej přijal jako hrdinu od Sokolova, Dukly a dalších bitev. Nyní bolestně prožíval smrt syna.

Coby ministr NO v roce 1945 vítal naše letce po přeletu z Anglie a loučil se s americkými vojáky v Plzni, na Václaváku děkoval vojákům Rudé armády.

Byl názoru, že národní lidová armáda má respektovat legionářské tradice a v únoru 1948 Svoboda nechtěl, aby armáda zasahovala do politického vývoje.

Ale již brzy čekala armádu radikální kádrová „očista“. V únoru 1949 byly propuštěny skoro tři tisíce důstojníků. Někteří historici Svobodovi vyčítají, že se nezastal ani svých spolubojovníků. Podle jiných zdrojů Svoboda již v roce 1947 zastavil neoprávněné penzionování některých generálů a důstojníků.

Nakonec se nedůvěra KSČ obrátila i proti němu a byl obviněn z politické nespolehlivosti. Nepomohl mu ani vstup do KSČ.

V roce 1950 se nechal Kreml slyšet, že Ludvíku Svobodovi již nedůvěřuje, a pokud bude nadále ministrem obrany, přísně tajné informace se již vedení čs. armády nedozví. Stalinovi mj. nešlo, že Svoboda se snažil odvrátit rozsudek smrti nad generálem Heliodorem Píkou. V SSSR spolu formovali čs. jednotky na východní frontě. Válečný hrdi-

na byl obviněn ze špionáže a zrady. Byl oběšen.

Gottwald na jaře 1950 Ludvíka Svobodu velmi nerad odvolal a ukldil na méně viditelnou funkci. Stalinovi to ale nestačilo. A tak StB zatkla Ludvíka Svobodu na základě materiálu, který proti němu připravil agent NKVD Bedřich Reicin.

V cele mu nechal břitvu

V ruzyňské věznici armádního generála navštívil ministr Státní bezpečnosti Karol Bacilek a v cele mu zanechal břitvu. V krátkém rozhovoru sdělil Svobodovi, že má být obžalován z velezrady. Spácháním sebevraždy by se vyhnul útrapám výslechu a odešel by ze světa se ctí vojáka.

On se však proti nařčení z velezrady rozhodl bránit a prezidentu Gottwaldovi napsal dopis. Ten s prezidentem pohnul a vydal příkaz ke Svobodově propuštění. Nakonec bylo vyšetřování zastaveno, ale Ludvík Svoboda musel odejít do výslužby.

A tak se s rodinou vrátil do rodného Hroznatína, kde pomáhal budovat JZD, projektoval a stavěl cesty a rybníky. Po smrti Stalina měl od špehů pokoj.

Zvrat nastal, když v roce 1954 přijel na návštěvu Československa nový sovětský vůdce. Byl jím Nikita Sergejevič Chruščov, Svobodův válečný spolubojovník. Divil se, že hrdina, ověčený v SSSR mnoha vyznamenáními, je zahrabaný někde na venkově. A tak se staří přátelé setkali.

Ludvík Svoboda byl rázem jmenován náčelníkem Vojenské akademie K. Gottwalda v roce 1955 jej A. Zápotocký vyznamenal za jeho válečné zásluhy Řádem republiky. Svoboda byl poslancem Národního shromáždění, také za Žďársko.

(Pokračování na str. 23)